

Oponentský posudek doktorské disertační práce

Miroslava Cejpová

Kuchyně ve středověku a raném novověku

České vysoké učení technické

Fakulta architektury – Ústav památkové péče

2023

Díl I. – 153 stran, díl II. – 454 stran, díl III. – Kuchyně hradu Roupov, řezy

Miroslava Cejpová se problematikou hradních kuchyní a jejich souvislostí začala zabývat už v diplomové práci *Potravinářská výroba a konzumace na hradě* obhájené v roce 1985 na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v rámci studia archeologie. „Kuchyním“ od té doby prokazuje obdivuhodnou věrnost, jejich soustavné poznávání dokázala sladit s činností archeoložky ve Východočeském muzeu v Pardubicích a v daném ohledu se stala uznávanou specialistkou.

Předložená doktorská disertační práce svědčí o několika závažných posunech. Prohloubení zájmu o problematiku středověkých a raně novověkých kuchyní si vyžádalo kvalifikovaný stavebně historický přístup, založený na odpovídajícím studiu. Efekt takového studia je zřejmý, projevuje se v celkovém pojetí předložené práce i v důkladné a s rozmyslem vytvořené dokumentaci. Zdá se ale, že nároky nového směřování se podílely na tom, že se Miroslava Cejpová poněkud vzdálila od aktuálního stavu svého výchozího oboru. Hrad Křivoklát zmiňovaný k roku 1110 nestál podle novějších archeologických důkazů na jiném místě než hrad známý od pozdějšího středověku (díl II., str. 210, k tomu *Průzkumy památek 2008*), s určitostí můžeme rovněž konstatovat, že hrad Týřov nebyl v roce 1249 „již hotov“, takové možnosti odporují dendrodata (např. díl II., str. 360, k tomu *Archeologické rozhledy 2002*). Důkladnější poznání Týřova může být příkladem obecného jevu, oproti dřívějším statickým představám hrady nevyrůstaly jako hotové a v úplnosti vybavené stavební typy, vybudované v krátkém časovém rozmezí. Byly stavěny postupně a leckdy i zdlouhavě, každá z jejich částí by tudíž měla být datována samostatně. Proto nezbývá než konstatovat, že hrad Rotštejn u Turnova podle stávajících opor mohl sice stát už před rokem 1300 (datování je ovšem intervalové), z které doby ale pochází tamní kuchyně, těžko soudit, není podle čeho.

"Další závažný posun se týká časového rozpětí předložené práce. Miroslava Cejpová zvolila široké časové rozpětí, sahající od konce 12. do konce 18. století („od chebské falce po rok 1789“). Opodstatnění její volby ukazuje katalog, jenž zahrnuje 29 domácích a 6 zahraničních lokalit, z nichž valná většina spadá do raného novověku. V tomto širokém rozpětí Miroslava Cejpová volí diachronní přístup, který se stává efektivní poznávací cestou.

Doktorská disertační práce Miroslavy Cejpové vychází z dlouhodobé poznávací činnosti, opírá se o ni a soustavně rozebírá řadu dílčích témat. Zároveň se stává bilancí řešené problematiky, a vyvolává tím otázku dalších poznávacích možností. Nelze přehlédnout, že mezi relevantními lokalitami dominují už delší dobu známé a nyní lépe poznané kuchyně na hradech a zámcích, zatímco kuchyním v městských domech připadá jen velmi malý podíl. V městském prostředí podstatnou výjimku představuje kuchyně ve výjimečném Sixtově domě na Starém Městě pražském (Celetná ulice, č. p. 553/2), která však zatím čeká na důkladnou publikaci. Miroslava Cejpová oprávněně konstatuje, že u černých kuchyní vložených do středních traktů domů se badatelský zájem omezuje na spojitost s vývojem otopných zařízení a počátky světnic, není ale řešen podíl černých kuchyní na kuchyňském provozu (díl I., str. 34, dům čp. 226 v Mostě má samostatnou publikaci, *Památky archeologické 1988*). V pojmenování problému spočívá první předpoklad k jeho řešení, opory pro řešení uvažovaného problému ale postrádáme. Tato bezradnost platí pro desítky městských domů s černými kuchyněmi. Nepomáhá ani archeologie, podle níž závažná proměna kuchyňské výbavy domácností spadala do 16. století, tehdy už ale střední trakty s černými kuchyněmi byly běžnou výbavou městských domů. Právě ve spojování stavebně historických a archeologických poznatků můžeme ale bez váhání spatřovat efektivní cestu k dalšímu poznávání středověkých a raně novověkých kuchyní jako komplexního kulturně historického tématu.

*

Doktorská disertační práce Miroslavy Cejpové jednoznačně vyhovuje nárokům kladeným na daný druh prací, doporučuji ji proto k obhajobě.

V Praze, 24. dubna 2023

Prof. Jan Klápště
Filozofická fakulta
Univerzita Karlova